

Preekschets Israëlzondag 2025

Deuteronomium 32 en Habakuk 3

Thema: De reddende God

Ds. Adri van der Wal

Israëls God JHWH wordt in TaNaCh op meerdere manieren verhaald en bezongen: als de scheppende God, de zegenende/hoopgevendende God en de reddende God. De naam JHWH –“Hij die er is” / “Hij die er zijn zal”- drukt verbondenheid uit van Gods kant. In het *Sjema* (“Hoor Israël”, Deuteronomium 6:4) belijdt Israël de verbondenheid van menselijke kant: Hij *onze* God.

Deuteronomium 32

In het lied dat Mozes aan het einde van zijn leven zingt (Deuteronomium 32), zingt hij over de reddende God (32:15) en menselijke ontrouw. Ook in het lied dat Mozes veertig jaar eerder zingt na de doortocht van Israël door de Rietzee (Exodus 15:1-18), zingt hij over de reddende God (15:2). Mozes' indrukwekkende zwanenzang is onderdeel van hoe Mozes afscheid neemt van zijn volk. Hij draagt de leiding van zijn volk over aan Jozua (Deuteronomium 31:1-8) die net als Mozes in Gods nabijheid mag komen in de Tent van de Samenkomst (Deuteronomium 31:14-15). Mozes schrijft Gods leefregels, *Tora*, op en draagt de priesters en de oudsten op de Tora elke zeven jaar op het Loofhuttenfeest aan het volk voor te lezen, opdat het volk in ontzag voor de Eeuwige zal leven en zal blijven leven (Deuteronomium 31:9-13). Na zijn lied gezongen te hebben zegent Mozes zijn volksgenoten (Deuteronomium 33).

In zijn lied vat Mozes zijn levenservaring samen, zoals ook in het nu mensen kunnen terugblikken op hun leven en vertellen wat hun dat geleerd heeft.

Aan het begin ervan roept Mozes hemel en aarde op te luisteren, zoals hij die twee ook eerder samen noemde als getuigen (Deuteronomium 30:19). Het tweetal in deze volgorde roept de herinnering op aan de schepping, in Genesis 1:1-2:4a in een lied bezongen. De hemel staat voorop. Daar ligt de oorsprong van alle leven.

Dan zingt Mozes over de kracht van Tora (32:2), die hij veertig jaar lang aan zijn volk heeft geleerd. Hij hoopt dat zijn lering het volk mag doen leven, zoals water weldadig is voor de natuur.

Ten diepste gaat het Mozes om de relatie tussen God en zijn volk die in die veertig jaren langs hoogtepunten en dieptepunten is gegaan. Mozes looft de Eeuwige die Hij op vele manieren typeert. Vele malen klinkt in Deuteronomium 32 Gods Naam JHWH (32:3.6.9.12.19.27.30.36), de naam die Mozes persoonlijk over angst om Israël uit Egypte te leiden en naar het land van de toekomst te brengen heen hielp (Exodus 3-4), de naam die Israël in de vele perioden van lijden die het volk meemaakte, steun en houvast gaf. Vijf keer klinkt de titel “Rots” (32:4.15.18.30.31), verder noemt Mozes zijn God “Vader” (32:6), “Allerhoogste” (32:8), de God die schiep, maakte en tot leven riep (32:6.15.18), die beschutte, bewaarde (32:10), droeg (32:11), leidde (32:12), voedde (32:13-14), “zijn redding” (32:15; NBG51 – Naardense Bijbel: “zijn heil”; NBV21: “zijn stut en steun”).

In zijn lied uit Mozes daartegenover Gods diepe teleurstelling over de ontrouw van het volk die vanaf vers 15 breed wordt uitgemeten. Die komt voort uit zelfgenoegzaamheid. Blijkens de context is Mozes zich ervan bewust dat die ontrouw er ook in de toekomst weer zal zijn (“Want ik weet dat ...”, Deuteronomium 31:29), waarmee hij Gods woorden van Deuteronomium 31:16-18 naspreekt.

Protestantse Kerk

Vanaf Deuteronomium 32:36 klinkt dan de tegenstem: Gods trouw is groter dan de ontrouw van zijn volk. Het “Want” van NBG51, NBV21 en Naardense Bijbel op deze plaats vertaalt een Hebreeuws voegwoord dat hier mijns inziens geen verklaring inleidt, maar een scherpe tegenstelling: “Maar”. Mozes zingt hier over Gods ontferming die het wint van zijn toorn. Zoals ook Jeremia later over Gods ontferming zal zingen in Jeremia 31:18-20. Aan het eind van zijn lied zingt Mozes over verzoening (32:43). Ondanks alles blijft Israël “zijn volk” (32:43). Zijn lied moet Mozes opschrijven en het de Israëlieten leren (Deuteronomium 31:19). Het is een lofzegging, een waarschuwing en een uiting van vertrouwen op Gods blijvende liefde voor zijn volk.

Habakuk 3:16-19

Aan het einde van het boek dat zijn naam draagt, zingt ook de profeet Habakuk over de reddende God: “de God van mijn redding” (Habakuk 3:18). Daar is een indringende worsteling van de profeet met zijn God aan voorafgegaan. In de tijd dat Juda aan het einde van de zevende eeuw v.Chr. overheerst wordt door de Babyloniërs, voert deze profeet (vermoedelijk rond 605 v.Chr.) een intensief tweegesprek met zijn God over het geweld en de wreedheid, waarmee de Babyloniërs in Juda optreden. Hartstochtelijk klaagt Habakuk in het eerste hoofdstuk over het uitblijven van redding van de kant van de Eeuwige ondanks hulpgeroep van de profeet (Habakuk 1:2), terwijl God wel reageerde op het hulpgeroep van de Israëlieten tijdens de slavernij in Egypte (Exodus 2:23-25). Op beide plaatsen staat hetzelfde werkwoord voor “schreeuwen” (קָרַע).

Na deze klacht van de profeet die heel Habakuk 1 omvat en daar van God geen antwoord krijgt, trekt de profeet zich terug op zijn wachttorens (Habakuk 2:1), in afwachting of God toch zal antwoorden. Er komt antwoord. In de toekomst zal er verandering optreden. Dat moet Habakuk opschrijven op borden die men bij het langslopen kan lezen. De profeet krijgt te horen dat de opgeblazene geen toekomst heeft, terwijl de rechtvaardige die vasthoudt aan de Eeuwige, zal leven (Habakuk 2:2-4). Dit gedeelte is de scharnier in het boek Habakuk. In Habakuk 3 volgt een danklied van de profeet, waarin hij Gods lof zingt, zingt over Gods ontferming (3:2; zoals Mozes in Deuteronomium 32:36) en over redding door God (3:13.18). Het laatste gedeelte van Habakuk 3 (vanaf vers 16) is een zeer persoonlijk gedeelte, waarin de profeet aangeeft ook onder zeer slechte omstandigheden toch zijn vreugde te blijven vinden in zijn God, zijn houvast, de God van zijn redding. Hij blijkt zo’n rechtvaardige die door alles heen aan de Eeuwige blijft vasthouden. Duidelijk is dat het begrip “redden” omarmend om het Bijbelboek Habakuk heen ligt.

Andere zangers

Psalmdichters vallen deze beide zangers bij met het zingen over de “God van redding” (Ps 18:47; 24:5; 25:5; 27:9; 62:8).

Ook de profeet Micha zingt daarover (7:7, ook daar in de context van wachten en uitzien).